

USŁUGI BHP
DLA FIRM

**PROGRAM
SZKOLENIA WSTĘPNEGO
INSTRUKTAŻ OGÓLNY**

INSTRUKTAŻ OGÓLNY

I. Cel szkolenia

Celem instruktażu ogólnego jest zaznajomienie pracownika z:

- podstawowymi przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy zawartymi w Kodeksie Pracy, układzie zbiorowym pracy i regulaminem pracy,
- przepisami i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy obowiązującymi w zakładzie,
- ogólnymi przepisami p. pożarowe, podstawowym sprzętem gaśniczym,
- zasadami udzielania pomocy przedlekarskiej.

II. Uczestnicy szkolenia

Instruktaż ogólny przeznaczony jest dla nowo zatrudnionego pracownika.

III. Sposób organizacji szkolenia

Instruktaż zorganizowany jest w formie wykładu z wykorzystaniem dostępnych środków dydaktycznych jak (filmy, zdjęcia, sprzęt ochrony osobistej).

Instruktaż ogólny przeprowadza pracownik służby BHP.

IV. Czas trwania

Instruktaż ogólny odbywa się przed rozpoczęciem pracy, zgodnie ze szczegółowym programem. Czas trwania 3,0 godz.

Program szkolenia opracowuje pracownik służby BHP.

V. Zaświadczenie

Ukończenie przez pracownika instruktażu ogólnego potwierdzone jest wpisem do KARTY SZKOLENIA WSTĘPNEGO W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY. Po przeprowadzeniu instruktażu stanowiskowego kartę przekazuje się do działu Kadr.

USŁUGI BHP
DLA FIRM

VI. PROGRAM INSTRUKTAŻU OGÓLNEGO

zatrudnionego na stanowisku .....

1. Istota bezpieczeństwa i higieny pracy. ☐	0,1 godz.
2. Prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy w zakresie bhp, ☐ obowiązki pracodawcy, (Dział IV Kodeksu Pracy) ☐ uprawnienia pracodawcy, ☐ obowiązki pracownika, ☐ uprawnienia pracownika, ☐ Społeczna Inspekcja Pracy i jej zadania, ☐ zadania i uprawnienia służby bhp ☐	0,4 godz.
3. Odpowiedzialność za naruszanie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy: ☐ porządkowa ☐ za wykroczenia przeciwko prawom pracownika, ☐ karna ☐ ...	0,1 godz.
4. Podstawowe zasady bhp przy obsłudze maszyn i urządzeń technicznych oraz transporcie wewnętrznym: ☐ warunki bhp przy obsłudze maszyn i urządzeń technicznych, ☐ transport wewnątrz zakładowy, ☐ transport ręczny ☐ zasady prawidłowego podnoszenia i dźwigania ciężarów ☐ transport zespołowy, ☐ normy transportu ręcznego dla, - mężczyzn, - kobiet, - młodocianych ☐ ...	0,4 godz.
5. Zagrożenie wypadkowe i zagrożenia dla zdrowia występujące w zakładzie i środki zapobiegawcze:	0,5 godz.

<ul style="list-style-type: none"> ☐ czynniki niebezpieczne (urazowe), ☐ czynniki szkodliwe i uciążliwe, <ul style="list-style-type: none"> - czynniki fizyczne, - czynniki chemiczne, ☐ eliminacja źródeł niebezpiecznych i szkodliwych czynników, ☐ ograniczenie oddziaływania tych czynników poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - odsunięcie człowieka z obszaru oddziaływania, - osłonięcie strefy narażenia, - zastosowanie ochron osobistych, - dobór pracowników, - właściwą organizację pracy oraz oddziaływanie na bezpieczne zachowanie pracowników. ☐ ... 	
<p>6. Zasady przydziału odzieży, obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej obowiązujące w zakładzie</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ odzież i obuwie robocze, ☐ środki ochrony indywidualnej, ☐ Tabela Norm Przydziału Odzieży, ☐ Pranie odzieży roboczej ☐ ... 	0,3 godz.
<p>7. Zasady poruszania się po zakładzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ korzystanie tylko z wyznaczonych dróg, chodników, przejść, ☐ stosowanie się do znaków zakazu i nakazu i informacyjnych ☐ ... 	0,2 godz.
<p>8. Porządek i czystość w miejscu pracy, higiena osobista pracownika:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zasady higieny osobistej, ☐ ... 	0,2 godz.
<p>9. Profilaktyczna opieka lekarska dla stanowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ badania wstępne, ☐ badania okresowe, ☐ badania kontrolne, ☐ ... 	0,2 godz.
<p>10. Podstawowe zasady ochrony p - poż;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ogólne wiadomości o pożarach i wybuchach, ☐ ogólne metody zapobiegania pożarom, ☐ rozmieszczenie podręcznego sprzętu gaśniczego, ☐ warunki ewakuacji, 	0,3 godz.

<ul style="list-style-type: none"> ☐ zasady postępowania pracowników na wypadek powstania pożaru, awarii, ☐ postępowanie w przypadku ogłoszenia alarmu i zarządzenia ewakuacji ☐ ... 	
<p>11. Organizacja i zasady udzielanie pomocy przedlekarskiej w razie wypadku: pierwsza pomoc w nagłych wypadkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ zranienia, ☐ krwotoki, ☐ oparzenia, ☐ złamania, ☐ zwichnięcia, stłuczenia, ☐ porażenie prądem elektrycznym ☐ reanimacja ☐ ... 	0,2 godz.

Opracował:

Zatwierdził:

MATERIAŁY DO SZKOLENIA WSTĘPNEGO

Istota bezpieczeństwa i higieny pracy

Podmiotem ochrony w systemie ochrony pracy jest człowiek i jego zdrowie. Dlatego na pojęcie ochrony pracy składają się gwarancje prawne, służące zabezpieczeniu zdrowia i życia ludzkiego w procesie pracy. W szerokim rozumieniu obejmują one treść wszystkich norm prawa pracy ustanowionych w interesie pracujących i służących ochronie tych interesów. W tym zakresie mieści się także część norm prawa pracy, które służą bezpośrednio celom ochrony zdrowia pracowników przed zagrożeniami jakie mogą powstać w procesie pracy. W polskim prawie te cele regulują przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy. Ich zakres przedmiotowy jest bardzo szeroki i dotyczy między innymi zagrożeń związanych z obiektami i pomieszczeniami pracy, używaniem maszyn, urządzeń i narzędzi, procesami pracy szczególnie niebezpiecznymi i szkodliwymi, organizacją pracy, zagrożeń tkwiących w samych pracownikach, w ich właściwościach psychofizycznych, stanie zdrowia, kwalifikacjach. Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy stanowią więc podstawowy zbiór norm ochrony pracy. Ustawowo został on określony w dziale X kodeksu pracy, a także w innych aktach prawnych niższego rzędu. Mają one na celu przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom dla zdrowia i życia ludzkiego, powstającym w procesie pracy i stosowanie się do nich pracowników, pozwoli na poprawę warunków pracy, a co za tym idzie, lepszą ochronę ich zdrowia i życia.

Obowiązki pracodawcy

Znowelizowany kodeks pracy uściślił zakresy obowiązków i uprawnień pracodawców i pracowników. Zgodnie z nimi:

Pracodawca ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy. Ponadto pracodawca obowiązany jest chronić zdrowie i życie pracownika przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, a w szczególności:

- organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy,
- zapewnić przestrzeganie w zakładzie pracy przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, wydawać polecenia usunięcia uchybień w tym zakresie oraz kontrolować wykonanie tych poleceń,
- zapewniać wykonanie nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy,
- zapewniać wykonanie zaleceń społecznego inspektora pracy.

Do obowiązków pracodawców, w przypadku gdy w tym samym miejscu wykonują pracę pracownicy zatrudnieni przez różnych pracodawców, należy także:

- współpracować ze sobą,
- wyznaczyć koordynatora sprawującego nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy wszystkich pracowników zatrudnionych w tym samym miejscu,
- ustalić zasady współdziałania uwzględniające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla zdrowia lub życia pracowników

Uprawnienia pracodawcy

Pracodawca jest uprawniony do:

- nagradzania i wyróżniania pracowników,
- stosowania kary upomnienia i kary nagany za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonego porządku, regulaminu pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych,
- stosowania kary pieniężnej za nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy.

Obowiązki pracownika

Podstawowym obowiązkiem każdego pracownika jest przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. W szczególności pracownik jest zobowiązany:

- znać przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy,
- brać udział w szkoleniu i instruktażu z tego zakresu oraz poddawać się wymaganym egzaminom sprawdzającym,
- wykonywać pracę w sposób zgodny z przepisami i zasadami,
- stosować się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych,
- dbać o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu oraz o porządek i ład w miejscu pracy,
- stosować środki ochrony zbiorowej,
- używać przydzielone środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze, zgodnie z ich przeznaczeniem,

- poddawać się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim i stosować się do wskazań lekarskich,
- niezwłocznie zawiadomić przełożonego o zauważonym w zakładzie pracy wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego oraz ostrzec współpracowników, a także inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia, o grożącym im niebezpieczeństwie,
- współdziałać z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

Uprawnienia pracownika

Pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego, w razie, gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracownika albo gdy wykonywana przez niego praca grozi takim niebezpieczeństwem innym osobom.

Pracownik ma prawo oddalić się z miejsca zagrożenia zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego, jeżeli powstrzymanie się od wykonywania pracy nie usuwa bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracownika.

Za czas powstrzymywania się od wykonywania pracy lub oddalenia się z miejsca zagrożenia, w przypadkach o których mowa powyżej, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia.

Pracownik ma prawo, po uprzednim zawiadomieniu przełożonego, powstrzymać się od wykonywania pracy wymagającej szczególnej sprawności psychofizycznej w przypadku, gdy jego stan psychofizyczny nie zapewnia bezpiecznego wykonania pracy i stwarza zagrożenie dla innych osób.

Rodzaje prac wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej zostały podane w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie rodzajów prac wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej (Dz. U. Nr 62, poz. 287).

Podane powyżej prawa pracownika nie dotyczą pracownika, którego obowiązkiem pracowniczym jest ratowanie życia ludzkiego lub mienia.

Związki zawodowe

Związki Zawodowe sprawują kontrolę nad przestrzeganiem prawa pracy i uczestniczą, na zasadach określonych odrębnymi przepisami, w nadzorze nad przestrzeganiem przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Zakres działania zakładowej organizacji związkowej:

- zajmowanie stanowisk w indywidualnych sprawach pracowniczych w zakresie unormowanym w przepisach prawa pracy,

- zajmowanie stanowiska wobec pracodawcy i organu samorządu załogi w sprawach dotyczących zbiorowych interesów i praw pracownika,
- sprawowanie kontroli nad przestrzeganiem w zakładzie pracy przepisów prawa pracy, a w szczególności przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy,
- kierowanie działalnością społecznej inspekcji pracy i współdziałanie z Państwową Inspekcją Pracy.

Ogólnokrajowy Związek Zawodowy, lub organizacja międzyzwiązkowa mają prawo wnoszenia rewizji nadzwyczajnych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz występowania do Sądu Najwyższego z wnioskami o wyjaśnienie przepisów prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, budzących wątpliwość, lub których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie.

Spółeczna Inspekcja Pracy

Spółeczna Inspekcja Pracy jest służbą społeczną pełnioną przez pracowników, mającą na celu zapewnienie przez zakłady pracy bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz ochronę uprawnień pracowniczych, określonych w przepisach prawa pracy. Spółeczna Inspekcja Pracy reprezentuje interesy wszystkich pracowników w zakładach pracy i jest kierowana przez zakładowe organizacje związkowe.

Spółeczną Inspekcję Pracy tworzą:

- Zakładowy Społeczny Inspektor Pracy ZSIP - dla całego zakładu,
- Wydziałowi (oddziałowi) Społeczni Inspektorzy Pracy,
- Grupowi Społeczni Inspektorzy Pracy.

Zadania Społecznej Inspekcji Pracy:

Spółeczna inspekcja pracy ma prawo:

- kontroli warunków pracy i przestrzegania przepisów prawa pracy w tym wstępu w każdym czasie do pomieszczeń i urządzeń zakładu pracy,
- żądania informacji oraz okazywania dokumentów niezbędnych do wykonywania funkcji kontrolnych,
- informowania kierownika zakładu pracy (wydziału, itd.) o faktach nieprzestrzegania przepisów bhp,
- występowania o natychmiastowe usunięcie bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia,
- wydawania zaleceń (przez ZSIP kierownikowi zakładu) usunięcia w określonym terminie stwierdzonych uchybień, w tym w szczególności zaleceń wstrzymania pracy danego urządzenia technicznego lub określonych robót,

- wpisywania uwag do Księgi Uwag SIP,
- brania udziału w zespołach ustalających okoliczności i przyczyny wypadków przy pracy,
- uczestniczenia w kontrolach przeprowadzanych przez inspektorów pracy Państwowej Inspekcji Pracy.

Odpowiedzialność za naruszenie przepisów w Społecznej Inspekcji Pracy spoczywa na kierownikach zakładów pracy lub działających w imieniu zakładu pracy i dotyczący:

- uniemożliwienia działalności Społecznego Inspektora Pracy
- niewykonania zalecenia zakładowego Społecznego Inspektora Pracy.

Powyższe stanowią wykroczenia, w sprawach których orzekają inspektorzy pracy Państwowej Inspekcji Pracy.

Służba BHP

Pracodawca (zakład pracy) zatrudniający więcej niż 100 pracowników tworzy służbę bezpieczeństwa i higieny pracy, pełniącą funkcje doradcze i kontrolne w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Służba BHP winna być podporządkowana bezpośrednio pracodawcy (kierownikowi zakładu). W przypadku spółki, kierownikiem zakładu jest osoba (członek zarządu spółki) wskazana umową spółki do reprezentowania zakładu pracy w stosunkach pracowniczych w większości przypadków jest to prezes spółki (przewodniczący zarządu).

Zadania służby bhp

Do ważniejszych zadań służby bhp w zakładzie należy:

- sporządzanie i przedstawianie kierownikowi zakładu okresowych analiz stanu bezpieczeństwa i higieny pracy,
- bieżące informowanie kierownika zakładu o stwierdzonych zagrożeniach zawodowych wraz z wnioskami zmierzającymi do ich usuwania,
- kontrolowanie warunków pracy oraz przestrzegania zasad i przepisów bhp,
- udział w opracowywaniu planów modernizacji i rozwoju zakładu pod kątem przedstawiania propozycji rozwiązań poprawiających stan bhp,
- udział w przekazywaniu do użytkowania nowobudowanych i przebudowywanych obiektów, urządzeń produkcyjnych itp. mających wpływ na warunki pracy i bezpieczeństwo pracowników
- zgłaszanie wniosków dotyczących wymagań bhp w stosowanych procesach produkcyjnych,
- przedstawianie wniosków dotyczących zachowania wymogów ergonomii na stanowisku pracy,
- udział w opracowywaniu wewnętrznych zarządzeń, regulaminów i instrukcji ogólnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy oraz

opiniowanie szczegółowych instrukcji dotyczących bhp na poszczególnych stanowiskach pracy,

- udział w dochodzeniach powypadkowych oraz w opracowaniu wniosków wynikających z badania przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy oraz zachorowań na choroby zawodowe i kontrola realizacji tych wniosków,
- prowadzenie rejestrów, kompletowanie i przechowywanie dokumentów dotyczących wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz podejrzeń o takie choroby, a także przechowywanie wyników badań środowiska pracy.

Uprawnienia służby bhp

Służba bhp w zakładzie pracy jest uprawniona do:

- przeprowadzania kontroli stanu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania zasad i przepisów w tym zakresie na wszystkich stanowiskach pracy,
- występowania do kierowników komórek organizacyjnych z zaleceniami usunięcia stwierdzonych zagrożeń i szkodliwości zawodowych oraz uchybień w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy,
- występowania do kierownika z wnioskiem o nagradzanie pracowników wyróżniających się w działalności na rzecz poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy,
- występowania do kierownika o zastosowanie kar porządkowych w stosunku do pracowników odpowiedzialnych za zaniedbanie obowiązków w zakresie bezpieczeństwa i higieny prac
- niezwłocznego wstrzymania pracy maszyny lub innego urządzenia technicznego w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia pracownika,
- niezwłocznego odsunięcia od pracy pracownika zatrudnionego przy pracy wzbronionej,
- wnioskowania do kierownika o niezwłoczne wstrzymanie pracy w zakładzie pracy, jego części lub w zagrożonym obiekcie, w przypadku stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia pracownika.

Odpowiedzialność za naruszenie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy

Każdy pracodawca i pracownik ponosi odpowiedzialność za naruszenie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Można odróżnić 3 podstawowe rodzaje odpowiedzialności pracownika:

- **porządkowa - Art. 108 k p**
dotycząca wszystkich pracowników w zakładzie pracy. Pracodawca może ukarać wszystkich pracowników za naruszenie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy:
karą upomnienia,

karą nagany,
karą pieniężną.

- **za wykroczenia przeciwko prawom pracownika - Art. 283 k p** dotycząca osób odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy albo kierujących pracownikami w przypadku nie przestrzegania przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. W sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika wszczynają postępowanie i orzekają karę grzywny inspektorzy pracy Państwowej Inspekcji Pracy.
- **karna - Art. 191 k k** dotycząca osób odpowiedzialnych w zakładzie pracy za bezpieczeństwo i higienę pracy, którzy nie dopełniają w tym zakresie swoich obowiązków, narażając przez to pracownika na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Osoby te podlegają karze pozbawienia wolności do lat 5 lub karze grzywny.

Zasady poruszania się po zakładzie pracy

Podstawowe zasady poruszania się po zakładzie pracy:

- korzystaj tylko z wyznaczonych dróg, chodników i przejść,
- pojazdy mechaniczne powinny poruszać się tylko po wyznaczonych drogach przeznaczonych dla ruchu kołowego lub po drogach transportowych w budynkach przemysłowych, wyraźnie i trwale oznakowanych,
- poruszając się pieszo po zakładzie, pracownik jest zobowiązany korzystać jedynie z dróg wyznaczonych dla ruchu pieszego,
- w razie braku drogi dla pieszych (chodnika) należy poruszać się lewą stroną jezdni,
- niosąc przedmioty, części maszyn lub narzędzia należy je zabezpieczyć, aby nie przeszkadzały innym użytkownikom drogi,
- wchodząc na drogę zachować szczególną ostrożność i upewnić się, czy po drodze nie poruszają się pojazdy,
- nie przechodzić pod zawieszonymi na dźwignicy ciężarami,
- nie tarasować i zaśmiecać dróg transportowych,
- nie zasłaniać, przestawiać, zmieniać lub usuwać znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń ostrzegawczych i zabezpieczających,
- zachować szczególną ostrożność przy chodzeniu po schodach, schodniach, pochylniach i pomostach,
- nie wchodzić do pomieszczeń, gdzie obowiązuje zakaz wejścia, ani do pomieszczeń o szczególnym zagrożeniu (kotłownie, galwanizernie, lakiernie itp.) bez zezwolenia osoby odpowiedzialnej

Zagrożenia wypadkowe i zagrożenia dla zdrowia występujące w zakładzie pracy i podstawowe środki zapobiegawcze

Urazy ciała lub nawet śmierć pracownika, choroba zawodowa czy obniżenie sprawności organizmu powstają pod wpływem czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy. Decydującym jest tutaj kontakt pracownika z tymi czynnikami, przekroczenia dopuszczalnych stężeń i natężeń tych czynników, a także czas narażenia. Nazywamy to narażeniem zawodowym.

Podjęcie przez pracodawcę działań mających na celu ograniczenie narażenia zawodowego obniży prawdopodobieństwo lub częstość występowania niekorzystnych zmian, czyli obniży powstanie ryzyka zawodowego.

Czynniki niebezpieczne, szkodliwe i uciążliwe w procesie pracy można podzielić na 2 podstawowe grupy:

A. **Czynniki niebezpieczne (urazowe)**, które działając na człowieka mogą spowodować uraz (wypadek przy pracy). Można tutaj rozróżnić kilka podstawowych grup tych czynników:

- zagrożenia elementami ruchomymi i luźnymi,
- zagrożenia elementami ostrymi i wystającymi,
- zagrożenia związane z przemieszczaniem się ludzi,
- zagrożenie porażeniem prądem elektrycznym,
- zagrożenie poparzeniem,
- zagrożenie pożarem lub wybuchem.

Wymienione wyżej zagrożenia zależą od czynników fizycznych działających przeważnie na pracownika w sposób nagły.

B. **Czynniki szkodliwe i uciążliwe** działające na pracownika przez okres dłuższy mogą spowodować obniżenie sprawności fizycznej i psychicznej pracownika (n p. obniżenie wydajności pracy), czy zmiany w stanie zdrowia powodując w ostateczności choroby zawodowe.

Czynniki fizyczne

- hałas ustalony i nieustalony,
- wibracja (ogólna i oddziałująca na organizm człowieka przez kończyny górne),
- pole elektromagnetyczne (niskiej i wysokiej częstotliwości),
- pole elektrostatyczne,
- pyły przemysłowe.

Podział ten nie jest oczywiście ostry, ponieważ mogą występować czynniki szkodliwe, zaliczone n p. do grupy czynników chemicznych, ale ich

działanie może być nagłe i spowodować wypadek przy pracy (n p. trucizny zaliczone do substancji toksycznych).

1. Eliminacja źródeł niebezpiecznych i szkodliwych czynników.

Realizowane jest to poprzez:

- dobór nieszkodliwych surowców (lub zastępowanie bardziej szkodliwych mniej szkodliwymi surowcami), półfabrykatów i innych materiałów stosowanych w procesach technologicznych,
- dobór procesów technologicznych oraz maszyn i urządzeń nie stwarzających zagrożeń czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi,
- unieszkodliwianie odpadów.

2. Ograniczenie oddziaływania tych czynników poprzez odsunięcie człowieka z obszaru ich oddziaływania.

Realizowane jest to poprzez:

- zastąpienie człowieka przez roboty,
- mechanizacja, automatyzacja (zdalne sterowanie i obserwowanie procesu),
- optymalne rozmieszczenie lub wydzielenie uciążliwych urządzeń,
- zapewnienie właściwego transportu surowców, półfabrykatów, wyrobów oraz odpadów eliminujących zagrożenie fizyczne, chemiczne i biologiczne,
- stosowanie sygnalizatorów stanów niebezpiecznych lub uniemożliwienie wejścia człowieka w strefę zagrożenia

Porządek i czystość w miejscu pracy oraz higiena osobista pracownika

Rozkład dnia pracownika powinien być zgodny ze wskazaniami higieny i powinien uwzględniać:

- spożywanie posiłków w stałym określonym czasie (n p. posiłków profilaktycznych lub regeneracyjnych
- racjonalne organizowanie pracy,
- częstą, w miarę możliwości, zmianę bielizny i odzieży,
- częste mycie ciała.

Pracownicy powinni pamiętać, że:

- po przyjsciu do pracy i założeniu odzieży roboczej lub ochronnej, należy własne ubranie pozostawić w szatni w przeznaczonych do tego szalkach,
- należy dbać o czystość i stan odzieży roboczej; w razie zabrudzenia lub podarcia należy ją uprać lub naprawić,
- przed każdym posiłkiem należy umyć ręce. Nie wolno brudnymi rękami dotykać zwłaszcza ust i oczu,
- w umywalni przeznaczonej do mycia nie wolno płukać żadnych materiałów przeznaczonych do produkcji, ani wylewać płynów używanych przy pracy,

- nie wolno pić wody nie odpowiadającej wymogom sanitarnym,
- należy utrzymywać porządek w szafkach ubraniowych,
- po zakończonej pracy trzeba dokładnie się umyć, najlepiej pod natryskiem, przebrać się w ubranie osobiste, odzież roboczą dokładnie oczyścić a obuwie oczyścić i zakonserwować

Środki ochrony indywidualnej i pranie odzieży

Rodzaje środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego a także przewidywane okresy użytkowania odzieży i obuwia roboczego, dla określonych stanowisk pracy, ustala pracodawca w porozumieniu z zakładową organizacją związkową lub przedstawicielami pracowników (gdy nie działa organizacja związkowa)

Pracodawca nie może dopuścić pracownika do pracy bez środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego przewidzianych do stosowania na danym stanowisku pracy.

Pracodawca zapewnia pranie, konserwację, naprawę, odpylanie i odkażanie odzieży roboczej. Jeżeli pracodawca nie może zapewnić prania, mogą być te czynności wykonane przez pracownika, za jego zgodą, pod warunkiem wypłacania przez niego ekwiwalentu pieniężnego w wysokości kosztów poniesionych przez pracownika

Powierzanie pracownikowi prania, konserwacji, odpylania i odkażania środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, które uległy skażeniu środkami chemicznymi lub promieniotwórczymi albo materiałami biologicznie zakaźnymi jest niedopuszczalne

Profilaktyczna opieka lekarska - zasady jej sprawowania w odniesieniu do stanowiska instruowanego

Urazy ciała lub nawet śmierć pracownika, choroba zawodowa czy obniżenie sprawności organizmu powstają pod wpływem czynników niebezpiecznych, szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy. Decydującym jest tutaj kontakt pracownika z tymi czynnikami, przekroczenia dopuszczalnych stężeń i natężeń tych czynników, a także czas narażenia. Nazywamy to narażeniem zawodowym. Podjęcie przez pracodawcę działań mających na celu ograniczenie narażenia zawodowego obniży prawdopodobieństwo lub częstość występowania niekorzystnych zmian, czyli obniży powstanie ryzyka zawodowego.

Wpływ czynników szkodliwych i uciążliwych na organizm człowieka przez lata pracy może spowodować zmiany chorobowe u pracownika z

powstaniem choroby zawodowej włącznie, a także obniżenie wydajności pracy. Wczesne wykrycie tych zmian i podjęcie odpowiednich środków profilaktycznych powinno zapobiec pogorszeniu stanu zdrowia pracownika. W tym celu stosuje się badania lekarskie profilaktyczne. Badania profilaktyczne mają na celu stwierdzenie, czy zatrudniony pracownik nie ma przeciwwskazań do wykonywania pracy na określonym stanowisku. Pracownik w czasie zatrudnienia przechodzi badania lekarskie profilaktyczne.

Pracodawca nie może dopuścić do pracy pracownika, który nie przedstawił aktualnego orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku. Dotyczy to badań wstępnych, okresowych i kontrolnych.

Skierowanie na badania profilaktyczne wydaje pracodawca. Powinno ono zawierać:

- określenie rodzaju badania profilaktycznego (wstępne, okresowe lub kontrolne),
- określenie stanowiska pracy lub kilka stanowisk, na którym (których) osoba ta ma być zatrudniona - w przypadku osób przyjmowanych do pracy,
- określenie stanowiska pracy, na którym pracownik jest zatrudniony - w przypadku pracowników,
- informacje o występowaniu na stanowisku (stanowiskach) pracy czynników szkodliwych dla zdrowia lub warunków uciążliwych oraz aktualne wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia, wykonanych na tych stanowiskach

Badanie profilaktyczne kończy się orzeczeniem lekarskim stwierdzającym:

- brak przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na określonym stanowisku pracy lub
- przeciwwskazania zdrowotne do pracy na określonym stanowisku pracy.

Orzeczenie lekarskie wydane w formie zaświadczenia, lekarz przeprowadzający badanie profilaktyczne przekazuje pracownikowi i pracodawcy.

Pracownik lub pracodawca, który nie godzi się z treścią wydanego zaświadczenia może wystąpić, w ciągu 7 dni od dnia wydania zaświadczenia, za pośrednictwem lekarza, który wydał to zaświadczenie, z wnioskiem o przeprowadzenie ponownego badania - które przeprowadza się w wojewódzkim ośrodku medycyny pracy. Powinno ono być przeprowadzone w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Ustalone na jego podstawie orzeczenie lekarskie jest ostateczne.

Badania profilaktyczne wykonują lekarze upoważnieni do ich przeprowadzania.

Badania wstępne

Badaniom wstępnym podlegają:

- osoby przyjmowane do pracy,
- pracownicy młodociani przenoszni na inne stanowiska pracy i inni pracownicy przenoszni na stanowiska pracy, na których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe

Badania wstępne są przeprowadzane na koszt pracodawcy. Pracodawca jest obowiązany przechowywać orzeczenia lekarskie (np. w aktach osobowych pracownika)

Badania okresowe

Badania okresowe przeprowadzane są na koszt pracodawcy. Okresowe badania lekarskie przeprowadza się w miarę możliwości w godzinach pracy. Za czas niewykonywania pracy, w związku z przeprowadzanymi badaniami, pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia, a w razie przejazdu na te badania do innej miejscowości przysługuje mu zwrot kosztów podróży według zasad obowiązujących przy podróżach służbowych.

Pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji i czynników rakotwórczych lub pyłów zwłókniających jest obowiązany zapewnić tym pracownikom okresowe badania lekarskie także:

- po zaprzestaniu pracy w kontakcie z tymi substancjami, czynnikami lub pyłami,
- po rozwiązaniu stosunku pracy, jeśli zainteresowana osoba zgłosi wniosek o objęcie takimi badaniami,
- badania te są przeprowadzane na koszt pracodawcy.

Badania kontrolne

- badaniom kontrolnym podlegają pracownicy w przypadku niezdolności do pracy trwającej ponad 30 dni.
- badania kontrolne przeprowadzane są na koszt pracodawcy

Podstawowe zasady ochrony przeciwpożarowej oraz postępowanie w razie wypadku

Zagrożeniem pożarowym nazywamy zespół czynników wpływających na powstanie i rozprzestrzenianie się pożaru - a przez to na bezpieczeństwo życia ludzi.

Zagrożeniem wybuchowym nazywamy możliwość tworzenia przez palne gazy, pary palnych cieczy, pyły lub włókna palnych ciał stałych, w

różnych warunkach, mieszanin z powietrzem, które pod wpływem czynnika inicjującego zapłon wybuchają czyli ulegają gwałtownemu spalaniu połączonemu ze wzrostem ciśnienia. Pożar lub wybuch może powstać, gdy zaistnieje czasowa i przestrzenna zbieżność następujących elementów:

- materiału palnego,
- czynnika utleniającego,
- źródła zapłonu.

Nas będą interesowały przede wszystkim pożary i wybuchy, które mogą powstać w zakładzie pracy z uwagi na stosowanie tam często w dużych ilościach materiałów niebezpiecznych pożarowo. Materiały palne, które będą traktowane jako niebezpieczne pożarowo to:

- gazy palne, takie jak: acetylen, metan, etan, wodór, propan-butan, amoniak, gaz ziemny, miejski, generatorowy itp.,
- ciecze, których pary z powietrzem tworzą mieszaniny palne i wybuchowe jak: węglowodory ciekłe, alkohole, rozpuszczalniki (aceton, benzyna itp.) o temperaturze zapłonu poniżej 55°C,
- ciała stałe wytwarzające w zetknięciu z wodą lub parą wodną gazy palne, zapalające się samorzutnie w powietrzu materiały wybuchowe i pirotechniczne, pyły palne

Czynniki utleniające - tlen z powietrza, tlen w związkach nad-tlenkowych, związki zawierające grupy bogate w tlen (azotanowe, azotynowe, nitrowe, chloranowe i inne), chlorowce (fluor, chlor, brom), siarka.

Źródła zapłonu – n p. iskry elektryczne, mechaniczne, elektrostatyczne; gorące powierzchnie, iskry spawalnicze, łuk elektryczny, otwarty ogień.

Ogólne metody zapobiegania pożarom i wybuchom

Ponieważ powstanie pożaru warunkuje obecność materiału palnego, czynnika utleniającego i źródła zapłonu - usunięcie jednego z nich wykluczy jego powstanie.

Usunięcie materiałów palnych ze strefy zagrożenia.

Przypadki, gdy usunięcie substancji palnej jest konieczne:

- odpylanie pomieszczeń zagrożonych wybuchem pyłów (zawieranie osiadłego pyłu o grubości 1 mm może wypełnić pomieszczenie mieszaniną wybuchową),
- usuwanie odpadków szczególnie mających zdolności do samonagrzewania się (np. zaolejone ściwiwo),
- usuwanie trawy, liści itp. z najbliższego otoczenia zbiorników z gazami palnymi i cieczami palnymi,
- czyszczenie z resztek substancji palnych aparatów i rurociągów oddawanych do remontów związanych ze spawaniem,

- wentylowanie pomieszczeń zagrożonych wybuchem (obniżanie stężenia substancji palnych gazowych poniżej Dolnej Granicy Wybuchowości).

Sposoby zapobiegania pożarom i wybuchom obejmują:

- usunięcie elementów palnych ze strefy zagrożenia;
- usunięcie ze strefy zagrożenia źródeł zapłonu, mogących zainicjować pożar, a więc:
- eliminowanie do minimum w toku procesów technologicznych używania otwartego płomienia (piece przemysłowe, spawanie);
- eliminowanie możliwości ogrzewania i nagrzewania się powierzchni aparatury i mechanicznych urządzeń elektrycznych;
- niedopuszczanie do nadmiernej emisji fotochemicznej i fototermicznej na skutek promieniowania świetlnego i ciepłego;
- zapobieganie powstawaniu iskier mechanicznych (w skutek tarcia, uderzania lut) szlifowania przedmiotów) oraz iskier elektrycznych (pochodzących z przewodów i urządzeń elektrycznych);
- zapobieganie powstawaniu na stanowiskach pracy zjawiska elektryczności statycznej w wyniku elektryzowania się różnych materiałów;
- usunięcie czynnika utleniającego poprzez:
- stosowanie atmosfery ochronnej - stosowana w pomieszczeniach zagrożonych wybuchem;
- flegmatyzację materiałów- polegającą na rozcieńczeniu substancji niebezpiecznych innymi związkami o trwałej budowie chemicznej, które przejmując część ciepła reakcji rozkładu wpływają na poprawę bezpieczeństwa (stosuje się ją w odniesieniu do cieczy, gazów i ciał stałych).

Opracował:

Zatwierdził: